

ТОП-ТЕМИ: [здоров'я](#) [Володимир Зеленський](#)[Статті](#) > Скасування кріпосного права: чому, навіщо і як

Скасування кріпосного права: чому, навіщо і як

Автор: [Краснов «Фраза»](#)

Пост

02.03.19 09:45 1

3 березня 1861 року імператор Олександр II видав маніфест «Про Всемилолюбивий дар кріпосним людям прав стану вільних сільських обивателів». Ця подія відома сьогодні як скасування кріпосного права.

Звідки взялося кріпацтво?

Спочатку служила государів людина – як правило, військова – містилася на землю, звідси й саме слово «поміщик». Селяни мали забезпечити йому купівлю дорогого військового спорядження та зброї. Земля належала державі, і поміщика могли будь-якої миті з цієї землі «зняти».

Поступово зростала централізація держави, сходили зі сцени боярські та князівські пологи зі своїми автономією, поміщики грав дедалі більшу роль країні. Одночасно зростала і влада поміщика над селянами. Земля із власності держави поступово відходила у власність поміщика, потім селянам заборонили йти з неї до іншого поміщика. А потім уже сам селянин перетворився на власність.

Апогею кріпацтва досягло при Катерині II. Поміщик міг продавати селян поодиноч, поділяючи сім'ї, карати їх, посилати на каторгу одноосібним рішенням і повертати звідти. Єдине, чого не мав права робити поміщик – вбити селянина. Але на практиці і цю заборону оминали, піддавши селянина такому покаранню, яке він не міг пережити.

Селян перетворили на худобу, що говорить, саме в той момент, коли з поміщика зняли обов'язок служити державі. Таким чином, поміщик просто за фактом народження отримував селян і землю, перетворившись на чистого соціального паразита. Тяжкість годування якого лежала на селянах.

Скільки було кріпаків?

Існує думка, що всі ми – нащадки кріпаків і рабство у нас в крові. Насправді, відсоток кріпаків ніколи в історії країни не піднімався вище 45% працездатного населення, а на момент скасування кріпацтва становив близько третини населення.

Які причини скасування кріпосного права?

Кріпацтво вже з кінця XVIII століття стало гальмом на шляху розвитку країни. Сам собою соціальний паразитизм поміщицтва, що розкладається, вже був серйозною проблемою. Але до цього додавались інші чинники.

Селянське населення росло, але зайві роти не могли залишити поселення, оскільки були власністю пана. Освоєння країни «вшир» йшло туго. Щільність населення селі вела до подрібнення селянських наділів, життя надголодь, і унеможлилювала впровадження нових методів обробки землі. Така сама проблема була і з землею поміщика, тому що в міру розмноження дворян і їхні маєтки дробилися і зменшувалися в розмірі. Сільське господарство – основа економіки дореволюційної Росії – дедалі більше відставало передових країн Заходу.

Всупереч ліберальній історіографії той факт, що з моральної точки зору кріпацтво було ганьбою, грав при звільненні селян мізерно малу роль. "Передові люди" готові були б терпіти цю ганьбу нескінченно, як терпіли більше ста років, якби не зазначені вище фактори.

Як відбувалося скасування кріпосного права?

Заходи щодо скасування кріпацтва обговорювались довгі десятиліття. Існувало понад десяток різних «секретних комітетів». Але лише в кінці 50-х років XIX століття - набагато пізніше, ніж треба - питання вийшло на «фінішну пряму». Основою метою реформи було не образити тих же дворян, нехай і явних соціальних паразитів, але як і раніше становили основу управлінського шару Російської Імперії.

За умовами звільнення вся земля – зокрема і та, що традиційно вважалася селянською, – було власністю поміщика, і селянин мав її викупувати. 80% коштів замість селянина виплачувала поміщику держава. Селянин на виплат на 49 років мав цю суму державі повернути. Ще 20% викупу для поміщика селянин мав знайти сам. Вартість землі була завищена багаторазово. За результатами обліку орної землі середній селянський наділ зменшився у своїй на 20%.

Селянин опинився в ситуації, коли він заборгував державі значну суму, його наділ скоротився на 1/5, а сам він, як і раніше, залишився прикутим до землі доти, доки не розплатиться з державою і з поміщиком.

Реформа не вирішила жодну з проблем, що її породили. Дворян за малим винятком працювати так і не змусили, забезпечивши їх грошима. У селі так і залишилися малі та чересомужні наділи, що заважали господарюванню передовими способами. Відтік робочих рук із перенаселеного села до міста чи нові сільськогосподарські регіони, як і раніше, був дуже утруднений.

Всі ці проблеми призвели до Революції 1905 року та невдалих столипінських реформ. Але це зовсім інша історія.

FAQ

Коли скасували кріпацтво і чому це сталося?

Кріпацтво в Російській імперії офіційно скасували в 1861 році. Реформа стала відповіддю на глибокі економічні та соціальні проблеми, а також зростання відставання країни від європейських держав. Влада дійшли висновку, що стара система гальмує розвиток економіки та держави.

Хто скасував кріпацтво?

Скасування кріпосного права пов'язані з ім'ям імператора Олександра II. Саме за нього було підписано маніфест, який надав селянам особисту свободу. Через цю реформу Олександра II пізніше почали називати «царем-визволителем».

Якими були наслідки скасування кріпосного права?

Реформа стала однією з наймасштабніших подій XIX століття і серйозно змінила суспільство. Селяни отримали особисту свободу, проте багато хто зіткнувся з новими економічними труднощами та викупними платежами. Історики вважають, що скасування кріпосного права запустило масштабні зміни у соціальній та економічній системі країни.

Читайте Фразу в Google News (натиснути "Підписатися")

Підпишіться на канали Фрази в Youtube, Twitter, Instagram, Facebook

Теги: [общество](#), [Россия](#), [мир](#), [история](#), [Земля](#)

Коментарі

Статті

23.05.26 21:14

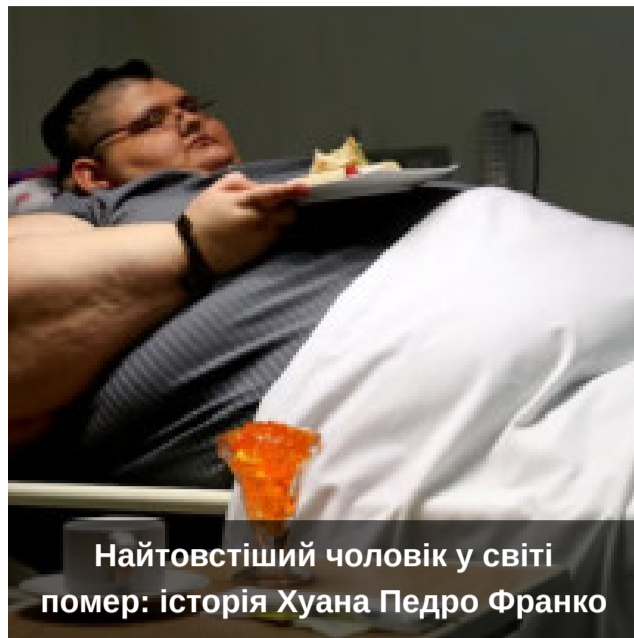
Малі міста і райцентри без голів: як це впливає на обстановку в ОТГ?Автор: [Назар Даниленко](#)

Дайджест

03.05.26 10:19

Цивільний кодекс 2026: депутати приховують корупціонерів та знищують відкриті даніАвтор: [Youcontrol.com.ua](#)

Вибір редакції

Найтовстіший чоловік у світі помер: історія Хуана Педро Франко[Всі новини](#) [Головне](#) [Популярне](#)

24.05.26 09:32

«Золота пальмова гілка»-2026 дісталася фільму «Фйорд»

24.05.26 05:09

Усик переміг Верхувена технічним нокаутом у Єгипті

24.05.26 05:07

Стрільщина біля Білого дому: нападника застрелили агенти

24.05.26 04:58

У соцмережах заявили про удар «Орешніком» по Білій Церкві

23.05.26 23:12

Сода на городі проти попелиці: чому народний метод може зашкодити

23.05.26 23:06

Доплата до пенсії за стаж понад 35 років: правила у 2026 році

23.05.26 23:01

Виплати до Дня Незалежності-2026: хто і скільки отримає

23.05.26 22:57

Магнітні бурі у червні 2026: які дні можуть принести дискомфорт

23.05.26 22:53

Чому у військовозобов'язаних можуть тимчасово вилучати телефони

23.05.26 22:50

Ролан Гаррос-2026: що чекати від головного ґрунтового турніру

Фото та Відео

На популярному турецькому курорті зафіксовано незвичайне природне явище

Новини блогосфери

03.05.26 14:11

Чому Україна перетворюється на Нікарагуа

30.04.26 16:52

Доктринальний тулик: чому правильна зброя не змінює результат?

05.04.26 11:29

«Ухилянт» — не причина, а симптом

05.04.26 11:15

Вирок українському ринку електроенергії

Опитування

Що ви чекаєте від 2026 року?

- Закінчення війни в Україні
- Глобальну фінансову кризу
- Розвал Європи
- Кінець світу
- Нову пандемію

ГОЛОСУВАТИ[переглянути результати](#)